

Тема: Соціальний геноцид як одна з технологій знищення: літературна та інші форми мистецької рецепції

1. Розкуркулення, колективізація й Голодомор – форми заперечення й заборони існування іншого світогляду, поведінки, звичаїв, способу життя.
2. Мистецькі версії Голодомору як демонстрація найвищого вияву інтолерантності в тоталітарному суспільстві.
3. Європейський художній, науковий і медійний продукт про порушення прав і свобод, нації підданої соціальному геноциду.
4. Європейський досвід у формуванні передачі травматичного минулого суспільства в мистецтві про соціальний геноцид у творах для дітей.

Література:

1. (He) складна історія: перший український комікс про Голодомор. Your Art. URL: <https://supportyourart.com/stories/ne-skladna-istoriya-pershyy-ukrayinskyy-komikspro-holodomor/>
2. Galka-Giaquinto M. Western Influence in the Cover-up of the Holodomor CUNY. URL: https://academicworks.cuny.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1619&context=hc_sas_etds
3. Hobsbawm E. (1994). *The Age of Extremes: The Short Twentieth Century, 1914–1991*. London : Abacus. URL: <http://surl.li/epjkd>
4. Hrynevych L. „Stalin’s Faminogenic Policies in Ukraine: The Imperial Discourse”. *East-West: Journal of Ukrainian Studies* 8, no. 1 (2021). S. 99–143. URL: <https://ewjus.com/index.php/ewjus/article/view/641/308>
5. Ilie A. Holodomor, the Ukrainian Holocaust? *Studia Politica: Romanian Political Science Review*, 2011, 11(1), 137-154. URL: <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssaoar-445894>
6. Nora P. Histoire et roman: ou passent les frontières? *Le Debat: L’histoire saisie par fiction*. 2011/3. № 165. С. 6–12.
7. Антонович М. Голодомор 1932-1933 років в Україні як злочин геноциду: проблема міжнародного визнання. *Actual problems of international relations*. Release 121 (part I). 2014. С. 126-135.
8. Василенко В. Правова кваліфікація Голодомору 1932–1933 років як злочину геноциду: сучасний стан та перспективи міжнародного визнання. Київ : Видавництво ім. Олени Теліги, 2009. 48 с.
9. Голодомор в графіці. *Національний музей Голодомору-геноциду*. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/tema-pro-holodomor/golodomor-v-grafici/>
10. Даревич Д. Голодомор із перспективи мистецтва. *Критика*. 2010, число 7–8 (129–130). С. 31–33.
11. Канівець А. Травматичні моменти національної історії в сучасному ігровому українському кіно URL: <https://surl.li/lelwnu>
12. Канівець А. Фільми про Голодомор: короткий екскурс в історію і сучасність URL: <https://kilok.art/2022/11/26/3526/>
13. Качуренко Г. Форми репрезентації та популяризації знань про Голодомор на прикладі мистецтва та креативних індустрій. *Культура історичної пам’яті в Україні: наукові, культурні та освітні аспекти* : матеріали Всеукр. наук. - практ. конф., Одеса, 23–24 серп. 2023 р. / упоряд.: М.В. Миргород, С.М. Герасимова; відп. ред. Л.В. Арюпіна; ред.: Н.Г. Майданюк, І.С. Шелестович. Одеса, 2024. С. 121-123 Кудрик Н. Історія Голодомору на яскравих картинах італійця-байкаря. Свобода. 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30278364.html>
14. Конончук Т. Затемнення українського сонця, або Трагедія голодомору 1932–1933 років у фольклорі України : монографія Київ : Твім інтер, 1998. 213 с.
15. Конончук Т. Українська література в обороні права на життя. *Вісник Академії адвокатури України*. 2019. Т. 16. Ч. 2(43). С. 40–49.
16. Макарадзе Х. З. Свобода письменника та режисера в інтерпретації теми Голодомору (В. Барка «Жовтий князь» та О. Янчук «Голод – 33»). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2018. Вип. 78. С. 146-149. 27.

17. Метельова Т. О. Теоретичні та методологічні засади політики пам'яті у світовому контексті: історія і сучасність. *Проблеми всесвітньої історії*. 2018. № 2. С. 25-42 58
18. Ніколаєнко В. „Філія пекла на землі”: Голодомор в романі С. Талан „Розколоте небо”. *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ* : зб. матеріалів X Міжнародної Інтернет-конференції з україністики. Мюнхен : Open Publishing LMU, 2020. С. 329–344.
19. Пухонська О. Втеча в несвободу, або Народження масової людини (за романом Світлани Талан „Розколоте небо”). *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. Філологічні науки. 2016. № 8. С. 94–98.
20. Тимошук Н. Антитоталітарний дискурс української прози XX століття : проблематика Голодомору та особливості її художньої реалізації. Автореф. дис. канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2005. 13 с.
21. Шевель О. Чи є вихід? Війни пам'яті у пострадянській Україні в порівняльній перспективі. *Ukraina moderna. Mizhnarodnyi intelektualnyi chasopys*. 2016. URL: <https://uamoderna.com/demontazhpamyati/shevel-memory-wars>

Методичні рекомендації

Осмилення Голодомору 1932–1933 років у сучасному гуманітарному дискурсі виходить за межі історичного факту і розглядає його як соціальний геноцид — цілеспрямовану технологію тоталітарного режиму, спрямовану на знищення українського селянства як носія українського світогляду та способу життя. Мистецтво в цьому контексті є основним інструментом фіксації цієї травми та її передачі, а право та європейська рецепція надають необхідну кваліфікацію та контекст. Для ґрунтовної підготовки до практичного заняття слід з'ясувати поняття «соціальний геноцид», осмислити історію розкуркулення, колективізації й Голодомору як форм заперечення й заборони існування іншого світогляду, поведінки та способу життя, що є суттю злочину проти соціальної групи. Визначити, які саме дії тоталітарного режиму (наприклад, конфіскація майна, заборона виїзду) є актами заперечення права на існування певного способу життя та світогляду. Ці знання сприятимуть глибшому осмиленню теми в мистецьких формах і проявах: літературі, кіно, малярстві тощо. Необхідно з'ясувати, як мистецтво передає найвищий вияв інтолерантності тоталітарного суспільства до людського життя. проаналізувати жанрову палітру прози та її антитоталітарний дискурс, де фіксується моральний спротив та збереження гідності. Проаналізувати психологізм та трансформацію особистості від жертви до свідка. Спробуйте порівняти мистецькі версії кіно й літератури, інших видів мистецтва. Дайте відповіді на питання: як тема Голодомору інтегрується у світовий науковий та культурний простір, долаючи інтолерантність до правди; які причини та механізми замовчування Голодомору в західних медіа XX ст.; хто і як протистояв радянській пропаганді і сприяв міжнародному визнанню порушення прав української нації; як Голодомор вписується в порівняльну перспективу геноцидів та політику пам'яті, що є основою для формування міжнародного консенсусу; яку роль в цьому питанні відведено мистецтву.

Розуміння особливостей європейського досвіду роботи з травмою (наприклад, Голокосту) допоможе не лише обрати правильну стратегію роботи з дітьми під час вивчення теми Голодомору, а й шляхи аналізу дитячих творів цієї тематики.